

JSNS.CZ

#StandWithUKRAINE

Válečný konflikt jako téma ve výuce: doporučení, vhodné materiály a aktivity

Současné dění na Ukrajině doléhá i na žáky. Mají potřebu a zájem o něm **mluvit, svěřit se s emocemi**, vypořádat se s negativními pocity. Jak **reagovat na obavy žáků**, jak se **vyrovnat s náročnými životními situacemi**, jak se vzájemně **povzbudit a stmelit třídní kolektiv**?

Připravili jsme pro vás sadu doporučení, jak a proč mluvit s žáky o válce. Součástí této sady jsou obecná doporučení, vhodné audiovizuální materiály, metody a praktické aktivity či dosavadní zkušenosti konkrétních vyučujících.

1. [Proč s žáky mluvit o válce na Ukrajině](#)
2. [Obecná doporučení](#)
3. [Ukrajínští, ruští a běloruští žáci ve třídě](#)
4. [Doporučené filmy a aktivity](#)
5. [Další doporučené aktivity](#)
6. [Základní pravidla pro diskusi ve třídě](#)
7. [Doporučené lekce a aktivity k tématu ozbrojený konflikt, uprchlíci, mediální manipulace a propaganda](#)
8. [Analýza aktuálních mediálních sdělení podle 5 klíčových otázek](#)

1. Proč s žáky mluvit o válce na Ukrajině

Aktuální situace na Ukrajině a její vývoj rezonuje celou společností. Dennodenně jsou s ní konfrontováni také žáci. Toto těžké a citlivé téma má proto bezpochyby **svoje místo i ve školní výuce**. Diskuse o problémech současného světa, o dopadech ozbrojeného konfliktu na životy lidí, o manipulativních technikách a působení propagandy na veřejné mínění a chování, o respektování lidských práv, respektu a toleranci **nacházejí svoji oporu v rámcových vzdělávacích programech**. Jasně **informovat o postoji České republiky k ruské agresi na Ukrajině ve školách** doporučilo také [Ministerstvo školství](#).

[Více o důvodech, proč patří téma Ukrajina do škol](#)

2. Obecná doporučení

- **Vycházejte vstříc** potřebě žáků mluvit o událostech na Ukrajině, podporujte ji, zároveň je ale do něčeho **nenuťte**.

- **Naslouchejte** žákům, **vytvořte bezpečné prostředí**, ve kterém se mohou bez obav vyjádřit. Snažte se mírnit jejich obavy a strachy, podporujte pocit bezpečí. Jejich **pocity a názory nezlehčujte** a snažte se zabránit tomu, aby to dělali jejich spolužáci.
  - **Tip:** Pro vyjádření, sdílení a pojmenování emocí můžete využít také [osvědčené metody z JSNS.CZ](#), například Jedno slovo, Pětílístek, R.A.F.T., Strom s panáčky. Poznámka: Metodický materiál je vhodný pro distanční i pro prezenční výuku.
- **Sdílejte s žáky** také svoje názory a pocity, zároveň je ale nezatěžujte svými obavami.
- Na jejich otázky **odpovídejte se zohledněním faktů**, “nevymýšlejte” si odpovědi, které nereflektují fakta. Pokud **odpověď neznáte, otevřeně to řekněte**.
  - **Tip:** Přišli vaši žáci do výuky s **dezinformací, konspirací** či jinou zavádějící informací? Nejste si jistí, jak v této situaci zareagovat? Přečtěte si našich [10 tipů, jak na to](#).
- Nenechávejte nezodpovězené otázky, respektive nereagujte ve smyslu “na tohle jste příliš mladí/malí, tomu neporozumíte”. Vaše odpovědi samozřejmě musí **zohledňovat věk žáků**.
- Bavte se s žáky o tom, jak můžeme **lidem postiženým válkou**, respektive **utíkajícím před válkou pomoci**, co konkrétního pro ně můžeme udělat. Podporujte **soucit s nimi, empatii**.
- Uvedte konkrétní příklady pomoci, organizace a lidi, kteří pomáhají těm, kdo se ocitli v tísní.
- Inspirojte se zkušenostmi a reakcemi jiných vyučujících:
  - *Moji malí třetááci mě s informacemi o válce přivítali hned ve čtvrtek (24. 2. 2022, pozn.) ráno. Měli obavy, báli se, Milánek nás poučil o Stalinovi, Maty se bál atomové bomby. Povídali jsme si, snažila jsem se je uklidnit. V pátek měli ještě větší obavy, sledovali doma zprávy, říkali, že toho mají plnou hlavu a bojí se. Zeptala jsem se jich, jestli se z toho chtějí vykreslit a chtěli. Kluci malovali hlavně tanky a stíhačky, holčičky se ptali, co můžou, řekla jsem, co chtějí i jak to bude zase hezky vypadat až to skončí. Holčičky malovaly i to a k tomu i měly silnou potřebu napsat Putin je blb a Sofča přišla s tím, že Putinovi namaluje hodně vrásek ... Bylo jim potom líp, teď budeme mít prázdniny, ale určitě to chce hodně "ošetřit" i tyhle malé ...*
Andrea Tláskalová, ZŠ Zbiroh

[Podívat se na více zkušeností](#)

3. Ukrajínští, ruští a běloruští žáci ve třídě

Aktivně se zabývejte **prevencí, respektive řešením jevů**, které mohou ve třídách s žáky ukrajinské, ruské i běloruské národnosti nastat: slovní či fyzické útoky, posměšky, obviňování nebo šikana za příslušnost k dané národnosti, a/nebo také velké trauma ukrajinských žáků. Věnujte čas **rozvoji vzájemné solidarity, respektu a spolupráce celého třídního kolektivu**. Zdůrazňujte, že **děti nejsou příčinou konfliktu a nenesou odpovědnost za kroky státních režimů. Nabourávejte stereotypy** o Rusech jako vinících, například poukázáním na zatýkání Rusů za odsouzení invaze.

Tip: Vyzkoušejte aktivitu [Škola pro všechny](#)

- Aktivita vede žáky k zamyšlení nad úlohou školy jako místa budování mezilidských vztahů a vzájemného respektu. Žáci se zamyslí nad klady a záporů dvojjazyčných a multikulturních škol.

4. Doporučené filmy a aktivity

Vyzkoušejte filmy a aktivity vhodné pro práci s **emocemi, zdravé třídní klima a utužení kolektivu**.

Poslouchám

Doporučený věk: 12–17 let

Snímek zachycuje autentické zpovědi neznámých dětí: Opuštěné dívky, která tráví prakticky celý týden sama doma bez rodičů. Kluka, který doufá, že není gay. Nebo úzkostlivého chlapce, jenž žije v azylovém domě jako uprchlík a bojí se budoucnosti. Někdy ale děti volají i s úsměvnými příběhy nebo si chtějí jen popovídat. Na lince ale ve všech případech někdo trpělivě naslouchá...

Doporučená aktivita:

Nejsi sám

Žáci se v aktivitě zamýšlejí nad tím, co jim pomáhá vypořádat se se špatnou náladou a těžkými životními situacemi. Učí se o svých obavách, strachu a dalších negativních pocitech mluvit s druhými a nacvičují různé techniky aktivního naslouchání.

Létající Anne

Doporučený věk: 8–12 let

Jedenáctiletá Anne je na první pohled obyčejná holandská dívka. Chodí do školy, nakupuje se sestrami v supermarketu, jezdí na kole a také ráda skáče na trampolíně nebo šplhá na ploty. Anne ale trpí Tourettovým syndromem, mozkovou dysfunkcí, která se projevuje různými tiky.

Doporučená aktivita:

Každý jsme jiný

Žáci si v aktivitě uvědomí různobarevnost společnosti, kde každý má své místo. Aktivita je vede ke vnímání odlišnosti, která je obohacuje a učí vzájemné toleranci. Dále jim ukazuje, jak obtížné je pro jedince, který je „jiný“, žít v majoritní skupině.

5. Další doporučené aktivity

Poznámka: Uvedené aktivity jsou ve formě výukových lekcí propojené s konkrétními dokumentárními filmy či sociálními spoty. Promítat dané filmy v této situaci není stěžejní. Aktivity si můžete upravit dle vašich potřeb, přizpůsobit věku žáků. Cílem je především ošetření pocitů strachu a vytvoření bezpečného prostředí.

Negativní emoce

- Žáci v aktivitě sestavují vlastní seznam činností, které jim pomáhají zvládnout negativní emoce a pocity. Zjišťují, že existují různé způsoby vypořádání se s náročnými životními situacemi a uvědomují si, že každému člověku pomáhá něco jiného.

Kruh osobních rezerv

- Žáci se v úvodu zamýšlejí nad tím, co pro ně může být zátěžové, krizové, a co jim v takové situaci pomáhá. Následně vyplňují kruh osobních rezerv a uvědomují si tak vlastní potenciál, hodnoty a cíle.

Mám se o co opřít

- Žáci si vybírají ze seznamu rezerv, o co se opřít, když jim je úzko, když jsou v těžké životní situaci.

Hledání odpovědí

- Aktivita žáky vede k aktivnímu vyhledávání informací o složitějších tématech. V úvodu žáci sdílejí, jakou nejnepříjemnější věc v poslední době viděli. Poté se zamýšlejí nad tím, co jim osobně pomáhá překonat pohled na nepříjemnou věc nebo situaci, a formulují faktografické otázky.

6. Základní pravidla pro diskusi ve třídě

Stanovte si společně s žáky pravidla, která zajistí přátelské a bezpečné prostředí. Podívejte se na [doporučení pro vedení diskusí](#) a na role, které můžete jako vyučující v diskusi zastávat.

7. Doporučené lekce a aktivity k tématu ozbrojený konflikt, uprchlíci, mediální manipulace a propaganda

Vybrali jsme několik [lekci a aktivit do hodin](#), které vám pomohou otevřít ve třídě téma ruské vojenské invaze na Ukrajinu, dopadů na životy obyčejných lidí a uprchlíků i mediálních manipulací a propagandy.

8. Analýza aktuálních mediálních sdělení podle 5 klíčových otázek

Vyzvěte žáky, ať do hodiny přinesou mediální sdělení, které je v poslední době v souvislosti s děním na Ukrajině zaujalo, příp. které v nich vyvolalo nedůvěru, zmatení či chaos. Sdělení analyzujte podle [metodické koncepce 5 klíčových otázek](#).